

svenska riksarkivet III, sid. 21 ff). — 60 rader. Af 29 sigill äro N:o 1, 2, 4, 5, 15, 27 borta. Återstående 23 tillhöra: biskop Bryniolf (klufven sköld, med båda fälten tredelade), biskop Magnus (två småsköldar, den ena med kors öfver stjerna), Sten Sture (tre sjöblad), Karl Knutsson (spets nedifrån), Erik Ottsson (tre björnramar), Ivar Green (spets från venster), Nils Fadersson (sigillvaxet borta), Bengt Cristiernsson (oxpanna med horn), Ragvald (sigill utan vapensköld), Arvid Trolle (troll utan hufvud), Svante Nilsson (delad sköld), Erik Trolle (troll utan hufvud), Peder Ragvaldsson (fargalt),¹ Nils Bosson (skadadt), Erik Eriksson (sjuuddig stjerna), Bengt Fadersson (sigillvaxet borta), Jöns Knutsson (tre rosor), Bengt Ryning (tvärbjelke), Sten Turesson (två tvärbjelkar), Erik Ragvaldsson (fargalt), Peder Eriksson (två vingar), Abraham Cristiernsson (tre lejonhufvud), Jachem Fleming (8 kulor på tre tvärbjelkar). Tryckt af E. G. Geijer i *Privilegia urbis Stockholmensis tempore Stenonis Sture senioris confirmata*. (Diss. Uppsala 1833).

Vi Jacob, medh Gudhz nadh erchiebyscop i Upsala, Bröniolf i Schara, Corth i Strengnes, Oleff i Vestherars, Magnus i Abo, medh samma nadh byscopta, Sten Sture riddere ock Sverikis rikis forstander, Karl Knutsson, Erick Otsson, Yver Green, Nyels Fadersson, Benckt Cristiernsson, riddara, doctor Ragvaldh, erchidæchin i Upsalom, Arvidh Trolle, Knuth Eskylsson, Svantte Nielsson, Erick Trolle, Arfvit Knutsson, Niels Bosson, Erick Ericsson, Benckt Fadersson, Jöns Knutsson, Benckth Rynyngh, Sten Thuresson, Erich Ragvalsson, Pedher Ericksson, Pedher Ragvaldsson, Abraham Cristiernsson, Jachem Flemingk, vepnara, rikesens radh ok men i Sverige, göre vitterligt, ath som vi nu her forsamlede varum i Stocholm i rykessens merkelige erende arum epher Gudz bördh tusandefyrahundradenyathij uppa thet fierde uppa *sanctorum Thymothei et Symphoriani* dach, komo fore oss i Grabrödra closter fornumstighe och beschedelighe men, borghamestara och radith medh fyre och tijugu uppa menighetenes veghne i Stocholm, begerendis och ödhmykeligha bedhiendis, ath vi vyllom thera friheter och *preuilegia* sandrechteliga stadhfesta, hvilka som fordhom vidh sexthii ar forleden verdigasta verdighe fedher erlighe herrer och godhe men rikessens radh i Sverige, som tha i lifve vare, thöm och theris stadh gifvidh hadho medh theris bref och hænghiende incighle vel forvaradh, hvilka *preuilegia* ok friheter vi uppa eskyede ok lotho her fore oss lesa, ok lydher ordh fran ordhe, som her effter scrifvit standher:

Här följer med en del formella skiljaktigheter 1436 års privilegiebref (N:o 2), hvarefter det heter:

¹ På sigillremsan står Arvid Knuteson, hvarjämte på remsan till det 27:de bortfallna sigillet står Peder Ragvaldssons namn.

Item tha thenna forscrifne *preuilegia* for oss lesin vart ok vi henne granneliga rantzaket hadom, tha funnom vi henne i allom sinom *articulis* skelige gifven vara, ock thy for then stora vylie troschap ok tienist, som radit ok menigheten i Stocholm rikessens rade Sverigis rike till bestandh fordhum ok sidhan ydhkeliga til thenne tidh trolighe bevist hafve ok sva æn her effter trolighe bevisa vele ok schole, tha i the helgha trefolloghetz nampt stadfestom vi ok fulbordom alla endrechteliga forscrifna beseglda *preuilegia* ok friheter i alla sina *puncta* ok *articulis* och henna fast och vedh fulla macht delom ok santyckiom medh thetta vart bref fore oss ock alla vara efftherkommanda till evigh tidh medh noghra forbetringh, som her effter fölgher.

Först om sva kan henda, at nagher bolfaster borgare i Stocholm kan zaker varda till nagra penninga zack och hans gotz kan then zack till reckia, tha schal han ingha borgan fore sich sæthia, thy hans gotz och grundh ær hans fasta borgan. Er thet sake, ath hans gotz eller grundh ey tilreckia kan, tha magh han ok schal borghen nyutha och ey gripes eller fanges eller ock i hechte sætias. Kan ock sva illa henda, ath nagher effter laghum forverker lif ock gotz, tha bör then i konungs ock stadtz jern forvaras, utan hanum kan svadana nadh sche, ath han til borgan koma kan.

Item kan ock sva henda, ath naghat gotz effter laghum forbruttet vorder i nagre matte, tha schal thet ey af konunges fogatte eller af nakrom androm ryckis eller kyppes för æn thet fore sitthiande retthen i radzstuenne laghvunnit ær, ok tha sidhan thet lagvunnit ær, thaghe konungen ok stadhen hvar sin del, som laghen inneholle etc.

Ock effter thy at borgamestarana, radit ok menicheten medh allan staden Stocholm fore thöm ok theris effterkommanda forbundit stadhen Stocholm ock thöm til oss ok vara effterkommanda Sverigis rike till hielp, tröst ok bestand, tha annamom vi thöm ok theris eptherkomanda, thera gotz, rörlicht ok örörlight, medh theris svenom ok tienarom i vara enkannelica heghn, forsvar ock bescherm, Sverikis rike, oss ock varom effterkommandom uppa badhe sidor till nyttho, frome ok bestandh till evigh tidh. Till tess ythermera visso, vitnisdördh, forvaringh ock stadhfestillse, tha lathom vi alle forscrifne, erchiebiscop, byscoppa, riddara ok svena, vara secreter ock insigle medh rikesens klemma vyttherliga henghie nedhan fore thetta bref, hvilket som gifvit ock scrifvit ær, Stocholm ar, dach, som forscrifvit star.

19. **Officiel vidimation af föregående stadfästelsebref. Stockholm den 8 november 1494.**

Med officiel vidimation försedd afskrift af N:o 18, inbegripet 1436 års bref (N:o 2), på pergament (61 × 56 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. Afskriften är tydligen ofullbordad; den första radens stora begynnelsebokstaf felas. — 82 rader. Vidimationen af den 1 mars 1442 (N:o 3) har tydligen tagits såsom ordagrann förebild.

In nomine domini, amen. Anno a natiuitate eiusdem millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto, indictione duodecima, pontificatus sanctissimi in Cristo patris et domini nostri domini Alexandri, diuina prouidencia pape sexti anno eius tercio, die vero octaua mensis Nouembris hora nona ante prandium uel quasi in mei notarii publici subscripti et testium infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum presencia constituti personaliter in consistorio opidi Stocholmensis Upsalensis dyocesis prouidi et circumspecti viri, domini Benedictus Smaleningh, Jacobus Nicolai, Ericus Johannis et Philippus Iohannis, proconsules eiusdem opidi, nomine et ex parte consulatus ac tocius communitatis eiusdem loci produxerunt, exhibuerunt ac publice alta et intelligibili voce seperatim legendas et fideliter insinuendas mihi notario ad manus optulerunt quasdam patentes litteras in pergameni carta scriptas, preuilegia opidi seu ciuitatis eorum continentes, non rasas, non abolitas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte viciatas, sed omni prorsus macula, vicio et suspicione carentes, sigillatas inpendente more regni et patrie Svecie consueto viginti nouem sigillis, videlicet veris et inconvulsis secretis venerabilium et reuerendorum patrum et dominorum Jacobi, Dei gracia archiepiscopi Upsalensis, Bryniolphi Scharensis, Conradi Strengnensis, Olaui Arosiensis et Magni Aboensis, eadem gratia ecclesiarum episcoporum, verisque integris claris immaculatis et indubitatis sigillis stremuü (!) et nobili (!) viri, domini Stenonis Sture, regni Svecie gubernatoris, ac ceterum (!) dominorum conciliariorum, militum militarium et nobilium dicti regni in predictis litteris et presenti publico instrumento expresso nominatorum et nominandorum, quibus quidem litteris ad me receptis et ut premittitur alta (!) et intelligibiliter lectis et insinuatis, ac una cum infrascriptis testibus tam inscriptionibus seu insculpcionibus eorundem sigillorum fideliter examinatis quam litteris ipsis sollicitè perlectis et ascultatis memorati domini proconsules easdem litteras ad perpetuam rei memoriam sibi in hanc publicam formam per me notarium publicum fideliter conscribi et redegi debita cum instancia supplicarunt, quarum itaque litterarum preuilegialium tenor de verbo ad verbum subsequitur et est talis:

Här följer N:o 18. Obetydliga formela olikheter förekomma hvarjämte namnet *Benckt Gregisson* är insatt bland utfärdarnes namn i stadfästelsen af år 1494 mellan Benkt Fadersson och Jöns Knutsson, och *martyrum* inskjutet efter *sanctorum Thymothei et Symphoriani* och före *dach*. Det förefaller fördenskull, som om afskriften icke verkställts efter det bevarade originalet. Därefter heter det:

De et super quibus omni buset singulis quidem domini proconsules nomine et parte quibus supra pecierunt per me notarium publicum sibi fieri et dari unum vel plura publicum seu publica instrumenta, acta sunt hec in pretorio prædicto, anno, indictione, die, mense, pontificatu primodatis, presentibus ibidem honorabilibus viris domino Martino Johannis, eiusdem ecclesie curato, domino Olauo Andree, domino Martino Frome, domino Anthonio Keller, prebendato Holmense, necnon distinctis viris Kanuto Jönsson, Andrea Schulte, Johanne Matsson, Matthia Lytkesson, Kanuto Nielsson, Nicolao Köchemestere, Johanne Gudmundsson et Hinrico Bryningh, ciuibus Stockholmensibus, testibus ad præmissa omnia et singula vocatis specialiter et rogatis.

20. Interimistiskt skydds- och privilegiebref å konung Hans' vägnar. St. Clara kloster den 24 augusti 1497.

Original på pergament (33 × 19 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. — 21 rader. 8 sigill i behåll, de flesta skadade, alla vapensköldar borta eller utplånade. Märken efter tre sigill. Tryckt i *Styffes Bidrag till Skandinaviens historia*, IV, sid. 231 ff.

Vi Jacob, meth Guds nade ærchebiscop i Upsala etc., Svante Nielson, Niels Boson och Erik Trolle, Sverigis rikis radh och män, grefve Berænd van Haansteen, Henrik Knutzson, Claus Cromedike och Marqvard Runnow, riddere, Palle Andersson, Henrik Erikson oc Hans Griis, vepnære, Danmarks rikis radh och män, gøre alle veterligit, ath borgemestarene och radit i Stocholm hafve haft theris fulmæktuge sendebud hos oss meth theris besiglede bref, begærendes, at the vilie blifve hos the verduge fædre och gode män,

rikessens radh i Sverige och hos then Calmarna dæ(k)dinge noch recess, och henne fultgöræ i alle sine puncthe och article, meth hulscap, troscap och manscap etc.¹ Ther fore hafve vi lofvet och sagt och meth thette vort opne bref nu lofve och segie, pa var naduge herres, högboren förstes kongh Hansses vegna, at tesse epterscrifne article skule stadfestæs och fultgöres:

Ath theris *statuta* oc *privilegia* skule blifva vidh theris fulla makt, the nygia meth the gamblæ i alles theris *puncta* oc *articla*.

Tesligis at vi af legge then olagh, som Byörn Nielsson pa lagda i hær Stens tidh, om the pakkæ oc kistor, ath the skole icke uppslas, utan blifva vidh thet, som gamalt och fornt varit hafver.

Lofve vi och, at al then ovilie, som i mellen högboren förste, var kære naduge herre konungh Hans och them komen var i thet krig och örlug, som skede pa Brunkebærg in pa hans nades högmectughetz fader konung Cristiern, hvess siæl Gudh nadhe, skal icke vrekkes eller hæmpnes i nogen matho.

Item at the gode qvinnor och jomfrur, som serdelis hafva gifvit them til Stocholm och begæret theris beskerm for ofvervald i thenne forlidne tidh, skule nythe thet them tilhörer.

Item och kyrker och closter skule hafva fridh pa theris och theris personer.

Tesligis at vi vele forvarat, thet almogen i landet skule them icke falla pa halsen, at the hafvæ gifvit them til rikessens radh, oss oc Calmarna dæktingen, som oss sielfve.

Item lofve vi, ath vi vele icke flere tydscker hafva in i staden meth oss, æn vi tröste besta oc vara fulmæktuge.

Item hvat mistancka vi hafvæ til någon af them i staden, vele vi aldelis milleligen ofverse.

Item vele vi och forvara them och theris stadh, i tæsse forscrifne article, som oss sielfve, oc lofve vi them i alles theris puncther pa var naduge herres vegnæ obrutlige holles, vidh vara æro, sanningh och godhe tro.

Til tess brefs ydermere forvaringh, lathe vi viterlige henge var insigle nædhen for thetta bref, som gifvit ær i *sancte Clare* closter uten for Stocholm *sancti Bartholomei* dagh *anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo*.

¹ *Kalmar recess* (sept. 1483) innehöll de vilkor, på hvilka Hans af det svenska riksrådet antogs till konung.

21. Hans' privilegie- och skyddsbref. Stockholm den 20 december 1497.

Original på pergament (35 × 22 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. — 16 rader. Sigillet borta, röd-lvit, tjock snodd bevarad.

Vi Hans, met Gudz nadæ Sverigis, Danmarckis, Norigis, Vendis och Gottis koningh, hertug udi Slesvigh, Holsten, Stormarn oc i Dytmersken, grefvæ udi Oldenborgh oc Delmenhorst, giöra alle vitterligt, at vi af vor sönderligæ gunst oc nadæ, svo oc fore velviligæ tro tyenestæ, som vore kæræ undersatæ, oss elskelige borgemesteræ, radmen oc menighethen i Stocholm stad oss oc vort rickæ Sverigæ troligen lofvit och sagt hafvæ oc nu her ephther oss trolige göra, bevise skolæ, svo lengæ the lefvæ, hafvæ fuldbordet oc stadfest oc met thettæ vort obnæ bref fuldbyrdæ oc stadfestæ allæ theris *statutes*, *privilegia* och frihether, som voræ forfetræ, framlednæ koninga i Sverigæ och rikesins rad thöm oc theris stad unt oc gifvit hafvæ til everdeligen tid, hvilkæ frihether vort elskeligæ rad i Sverigæ thöm oc theris stad met noger *puncta* oc *articla* foræ noger ar formert och forbettret hafva, efftir som the innæhollendes æræ, hvilkæ vi oc nadeligæ fuldbyrdæ oc stadfestæ, vid fuldmacht blifvæ skullendes then ny meth then gamblæ i allæ mattæ, efftir som the innæholdæ och udvisæ.

Sammæledes hafvæ vi och af sönderligæ gunst oc nadæ ofverset oc ofvergifvit all then ovilligæ och tvedrecht, som foræ noger forledin ar var oc hendæ i thet örlögh och krich, pa Brunckabergh stod rigennæ emellom uppa vor kæræ herræ fader koningh Cristiern, hvess siel Gud nadæ, hvilken ovillæ aldrig her efftir vreckis eller hempnes skall af oss, vor kæræ brodher hertug Fredrick, voræ barn, arfvingæ oc ephtherkommandæ venner til evigh tid.

Gifvit pa vort slot Stocholm *sancti Thome apostoli* afften ar efftir Gudz byrdh tusindæfiræhundredæhalffenttæsinnatyugæ pa thet syvendæ undher vort *secreto*.

22. Sten Sture d. ä:s förbud mot Öregrundz m. fl. orters utrikes handel. Stockholm den 10 augusti 1502.

Original på pergament (32 × 23 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. — 19 rader. Sten Stures sigill (tre sjöblad). Tryckt i *Styffes Bidrag till Skandinaviens historia*, IV, sid. 330 ff.

Jak Sten Sture, riddere, Svergis richis forstandere, gör alle vitterligt, thet jach med verdigæ fædre, erlige herrer och gode män rigessens rad, teskeliges med rigessens hulle tro män, borgamestere och radit i Stocholm, hafver överbægit om thæn segling, ther Öregrundz borgare, Östhammers borgare, Gæfle borgare, Ulfsby och Raumæ¹ borgare hafva med theris skep och varer her af richtit uth i utlænschæ stædher till Lypchæ, Danschæ, Ræfflæ² och andre utstædher, och fynnes svadana segling af forscrifne stædher icke vara richtit och Stocholms stad nyttog, for then sack om the segling sva brucha skole, tha ær thet Stocholms stad och richtit till skade och fordarff och serdelis thenne stadhen till fordarff ok forneding, och ehvad pa komo kan, tha ær ju for ögen, at richtit och vi alle ythermera bestand hafva af Stocholms en af the annen forscrifne smastædhers. Ty ære vi alle sa endrectelige over ens, ath forscrifne Öregrundz, Östhammers, Gæfles, Ulfsby och Raume inbygere epher thenne dag ey maghe eller skole nagen segling brucha utrichis och enghenstædz föra theris varer, uten hit till Stockholm och til Abo epher lagen inrigis at forslitha och forvændha, hvad godz och varer the af stad komo kunne, forbyudendes Öregrund och alle forscrifne stædher nogen segling brucha utrichis epter thenne dag vid lif och godz.

Dyrfves nogen over thette forbod af forscrifne stædher segle eller godz utföra i utlænsca stædher och far ther skade utover af Stocholms borgare eller andre, som komo utover thöm thet göre, tha hafve alrig vold eller maect thet at klaga eller kære, uthen beholla sin skade, som han then far, och vare sammæ plict, som forscrifvit star. Tess till vittnisbyrd, ythermera vissa och starckere forvaring lother jach vitterligæ hengie mit indzgle nedhen for thetta bref, som gifvid ær pa Stocholms slot *sancti Laurencii* dag, *anno domini MD secundo*.

¹ *Ulfsby*, köping nära Kumoälfs mynning i Satakunda i Finland. — *Raumo*, Satakunda, erhöill stadsrätt 1444.

² Lybeck, Danzig, Reval.

23. Riksrådets förpantning af Gestrikland till staden. Stockholm den 15 juni 1504.

Original på pergament (26 × 20 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. — 23 rader. Af tio sigill finnas kvar: 3) biskop Ottos (fyrstyeckad sköld med stjärna i två fält och svinhufvud i två); 5) Knut Eskilssons (spets från höger, snedt uppåt); 6) Sten Thuressons (två tvärbjälkar); 7) Folke Gregerssons (lilja); 8) Sten Christierssons (oxpanna med horn); 9) Karl Larssons (björnlår); 10) utplånadt.

Vi Jacob, meth Gudz nadhæ erchebiscop i Upsale, Mathias i Strengenæs, Otthæ i Væsterars, meth samma nadhæ biscopæ, Svanthe Nielsson, Sværegis rikets forstandere, Knut Eskilsson, Erich Trolle, Sten Thuresson, Folke Gregersson, Sten Cristiersson, Karl Larisson, Erich Johansson, Cristiern Bentsson, Trothæ Moensson, riddere, och Bænth¹ Arendsson væpnere, Sværegis rigis radh och mæn, her nu forsambladhæ i Stocholm, göræ vittherligit meth thette vort opne bref, thet vi endrecthælighæ for then veliæ och bestandth, hederlighæ oc fornumstoghæ mæn, borghæmæstere, radhit oc menighethen i Stocholm, oss och var kere höfvidzmann nu giort oc bevisd hafvæ meth enæ summe penninge, som æræ trytusindhæ mark stocholmske redhæ penninge, the fornæmnde vor höfvidzman lant och meth utsæt hafvæ, rikit thil nyttæ och gagn, for hvickæ penninge summe vi fornæmnde hafvæ unt och tilsagt och meth thette vort opne bref unna och tilsighiæ fornæmnde borgemæstere, radhit och menighethen i Stocholm kronenis læn Gæstringelandh, ath the thet skullæ til segh anammæ nu om *sancti* Mekils tidh næst komendis² oc fra then dagh niuthæ och behallæ skatthen, saköræ och allæ andræ utskyller, som arlighæ plæghæ utaf fornæmnde landh thil kronenæ at gangæ, thil tess fornæmnde borgemæstere, radhit och menighethen i Stocholms stadh i gen hafvæ fangit fornæmnde trytusindh mark til godhæ bethalning och fullæ nöghæ, oc hvath som rænthen och opbyrdhen af fornæmnde Gæstringelandh kan segh löpæ och forsla arligæ ars til ræth och rædhæligh rækinskap, sva mökit skal qvittis oc af slas af fornæmnde trytusindh mark, sva længæ the redhælighæ bethaladhæ æræ, som forscrifvit star, oc tha skal landit strax frit och qvit i gen til fornæmnde vor kere höfvidzmann oc Sværegis krone, som thet nu ær.

¹ Namnet otydligt skrivet.

² 29 september.

Skullæ och fornæmnde borgemæstere, radhit oc menighethen i Stocholm fulmæctogæ at varæ at skickæ til fornæmnde Gæstringeland theris eghen foghet oc embetzmänn meth forscrifne var kere herris oc höfvidzmans bref til menighæ almughen, at the enghen annæn skullæ svaræ på then benæmpde tidh uthen honom på stadzens vegna, som forscrifvit star.

Thy forbiindhæ vi allæ, e hvo the hælst æræ ellir varæ kunnæ, som for varæ och rikesins skuld veliæ skullæ göræ oc lathæ, besönderlighæ fogheter oc embetzmänn, fornæmnde borgemæster, radhit oc menighethen ellir theris foghet oc embetzman, som i fornæmnde læn, som forscrifvit star, her emoth ath hindræ ellir hindræ lathæ, mödhæ, qvelæ ellir i naker motthæ oforrætthæ vedh varæ och rikesins strengæ hempd oc plict. Gifvit och scrifvit i Stocholm lögerdaghen fore *sancti* Botolffis dagh under vara secrethe oc indzige hængde nædhen fore thette bref *anno domini MD quarto*.

24. Svante Stures stadfästelse af Sten Sture d. ä:s bref af år 1502 (N:o 22). Stockholm den 7 augusti 1505.

Original på pergament (32 × 20 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. — 24 rader. Svante Nilssons sigill (delad sköld).

Jach Svanthe Nielsson i Ekesiö, riddhere, Sverigis riches forstandhere, gor vetherligit medh thette mit nervarendis opnæ bref, ath jach set och overlæsith hafver en utscriffit och copie af et permentz bref, undherhengiande indzige her Stens Stures, Gud hans siel nadhe, tha Sverigis riches forstandhere, lydendis ordh fran ordh, som her effter scrifvit standher:

Här följer brefvet N:o 22, endast med ett par obetydliga skiljaktigheter, hvarefter det heter:

Hvilken copie och utscriffit jach overvæghit hafver i alle sinæ *articula* och punchter, och af langht samtal medh nagre godhe men af

radhit, her hos mich staddæ vare, forscrifna brefs innehaldilsæ af the leglighed, nu pa ferde ær, samtycker och medh thette mit opnæ bref stadfester, oc ytermer samtal och forhandlingh ther om hafvæ til Stocholms stadz betstæ, ganngn oc bestandh medh the verdigaste verdige fædre erlige herrer och gode men, mene richesens radh, nar Gud fõgher, vi samman kommæ. Til ytermere vissa later jach hengia mit indzigla for thetta bref, som scrifvit ock gifvit ær pa Stocholms sloth then torsdagen nest for *sancti Laurentii* dagh *anno domini MD quinto*.

25. Sten Sture d. y:s skydds- och privilegiebref. Stockholm den 13 november 1513.

Afskrift i *Inventarium* (jfr under N:o 4) sid. 99—101.

Jach Sten Sture i Ekesiö, riddere, Sveriges riches förståndhare, gör alle vitterligit, thet jach af synnerlige gunnst och godvillia hafver tagit, annammat och undfånget och medh thetta mitt öpna bref tagher, annammer och undfår mine och richsens elskelige tro men och undersåthe, borghemestere, rådmen och menigheten i Stockhollm medh theris hustrur, barn, hion, legefollck, gårdha, gotz, rörligit och orörligit, hvat thet hållzt är eller nempnas kan, them medh rätta tillhörer, udi min och richesens hegn, fredh, beskerm och försvar, besynnerliga at hegna, fredha, försvara, beskerma och fördechtinge till retta.

Tessliges hafver jach och tillåthet, samtycht och stadhfest och medh thessa samme mine öpne brefve tillåther, samtycker, fulbordar och stadhfäster alle theris friheter och *privilegia*, som them af helghastom påfvom, höghbornom förstom, framlidnom fullmechtughom Sveriges konunghom och richesens förståndarom millelige unnta, tillåthne och gifne äre, ved full macht i alles theres punchter, artickler och inneholdese att blifva, forbiudende alle, eho the helzt äre eller vara kunne, andelige eller verldzlige, som för mine och

richesens skulld vele och skole göra och låtha, förskrifne Stockholms borgere här emot på personer, gotz, *privilegia* eller friheter, som förskrifvit står, at hindra, hindre låtha, mödha, qvelia, plassa, oförrätta eller i någen måtha förfångh at göra, vedh min och richesens strenge hempdh, plicht och vredhe.

Gifvit och skrifvit på Stokholm then söndhagen nest efter *sancti Martini* dagh under mitt insigle *anno domini MDXIII*.

26. **Kristiern II:s skyddsbref till staden vid dess öfverlämnande. Vagnsön den 5 september 1520.**

Aftryckt efter *Hadorph, Rimkrönikor* II, sid. 444 ff., hvilket tryck *Rydberg* upptagit i *Sverges traktater* III, sid. 618 ff. — I Stockholms rådhusarkiv finnas två afskrifter från 1700-talet, dels i *Inventarium* (se under N:o 4) sid. 434—436 (införd med stil från 1700-talet) och dels i *Kongl. förordningar* (se under N:o 16) I, sid. 133—140, hvarjämte en tredje afskrift finnes i riksarkivet i *Städernas privilegier* I (bunden volym, tillhörande en samling, som synbarligen gjorts på grund af år 1636 till regeringen inlämnade afskrifter af städernas äldre privilegiebref), folio 20—21, men alla dessa afskrifter äro dåliga på grund af missuppfattningar och skriffel.

Vi Christiern, met Gudz nade Danmarks, Norgis, Vendis och Gottis koningh, udvald koningh til Sverige, herthog i Slesvig, Holsten, Stormarn och Ditmersken, grefve i Oldenburg och Delmenhorst, giöre alle vittherligt, at vi epther verdugiste, verduge fädres, erlige herrers och gode mäns, Sveriges och Danmarks rigenes rad, som äre erchebiscop Götstaff i Upsal, biscop Matthis i Strengenes, biscop Otthe i Vesterars, biscop Jens Annersson i Otthens, her *electus* Hemming Gad, her Erick Trolle, her Niels Bossen, her Pretbiörn Podbusk, her Thomes Nielsson, her Peder Thursson, her Erick Johansson, her Erick Abramsson, her Holger Karlsson, riddere, Johan Arilsson, Erick Ryning, Knudt Benctsson och Knudt Nielsson, her nu forsamblethe äre, äre vi nu sa venliga

och eneliga fordragne met the dannemän, som äre Anders Olaffsson, borgemestere, Anders Rudt, Lambert Matsson, radmen, Gories Holste, Olaff Olaffsson, Hans Skreddere, Svarte Svän, och Pädher Staffensson, borgere i vor stad Stockholm, fore mene staden fulmönnoge oc fulmegetoge, sa at the sambeflige met then gode qvinne, frue Kristine, her Sten Stures ephtherleverske, och slotzlofvarne pa vort slott Stockholm, som äre Benct Arendsson, Mans Green, Erick Kuse, Michil Nielsson, Peder Erlandsson, Clafves Kyle och Olaff Biörnsson, met theris tilhielpere, velie och scholo nu pa fredag nestkomende met tilbörlich vordningh intage oss och opandtvorde oss forskrefne vort slott och stad Stocholm. Therefore hafve vi ephther forskrefne vort elskelige rigens radts rad lofvit, tilsagt och beplichte oss at holle obrothelige thesse ephtherschrefne puncter och artickle forskrefne borgemestere, rad och menighedt i Stocholms stad och theris ephtherkomende.

Först, ath hves del, ovillie, skade och fördarff, som til thenne dag skedt er i thettä longligä örligh i vor kiere forfädres koning Christierns, vor kiere herrefaders koningh Hanses tidt, theslikas nu emod oss och vore tilhielpere, besynnerlike i thenne forledne vinther, schal vare en klar afthalene sagh til ennälige änne. Och schole the alle, som nu i staden äre, borgere, köpsvenne, liggere och theris tiänere, theslikis och alle theris venner och tilhielpere, andelige och verdzlige, borgere, köpsvänne, tysdske och svenske, hvo the helst äre, som pa theris rette värfve udhe och icke tilstäde äre, nu allsammen blifve fri och sekere pa lif och velfardt, theris godts, penninge, huse, garde och grund, innan stad och uthan, sa at hver schal niuthä thet hannom tilhörer met rette, bade fattoge och rike, uthan all tiltal eller forfang.

Theslikis hves skedt er pa the verdugiste, verduge fädre, erchebiscop Götstaff i Upsal, biscop Otthe i Vesterars och andre praelater, riddere och gode män, frelsesmän, theris tiänere, bönder och bokarle, innan rikes eller uthan, som fanget hafver väret eller fangne äre, för all then schade och fordärff, them skedt er pa Stekit, forskrefne erchebiscops slot, eller noger theris garde, godtz och eygedeler, hvad thet helst är, rörligt eller örörligt; theslikas före alle the afrette och affifvathe äre, fore alt ephtherthal, schal vare en clar afthalen sack i alle rette, andelige och verdzlige, ephther thenne dag.

Ther met hafve vi ephther forskrefne vort elskelige rigesens radts rad undt, nadeligen fulburd och stadfest forskrefne borge-

mestere, rad och menighet i Stocholm och theris epherkommende och met thetta vort opne bref undtne them nadeligen, fullbyrde och stadfeste alle the friheder, nader och privilegier, thennom af framfarne koninger, vore forfädre och forstandere i riket, undt, gifven och holdnä äre, och vele them vid magt holle i alle theres ord, puncter och artickler och ingen ny beskatningh eller udredningh thennom pa legge i nager motthä.

Theslikas olage kiöpstäder, olage haffner och olage landts kiöper schole her ephther ey tilstädis, ey heller olaglige seiglats och olage bonde kiöpmän, som ingen privilegier ther pa hafve, Stockholms stad och andre köpstäder i Sverikis rike til forfangh.

Thog vele vi hafve och beholle hoes oss then magt samme friheter och privilegier ephther vort elskelige rigens rads rad at forbethrä, ther Stocholms stadh oc Sverigis rike kan komme til gagn och longlige bestand.

Thess til ythernere forvaringh hafve vi ladit henge vort majestadts indseygl nedhen fore thetta vort opnä bref, och til vitnesbyrdt hafve vi forskrefne Götstaff, met Gudz nade erchebiscop i Upsal, Matthes i Strengenes, Otthe i Vestrears, Jens Annersson i Otthens, af samme nade biscoper, *electus* Hemming Gad, her Erick Trolle, her Niels Bosson, her Prebiörn Podbusk, her Thommes Nielsson, her Peder Thursson, her Erick Johansson, her Erick Abramsson, her Holger Karlsson, riddere, Johan Arildsson, Erick Ryningh, Knudt Benctsson och Knudt Nielsson hoes Sveriges rikis clämmä ladit henge alles vore indsegle och signeter. Gifvit pa Vognsöen¹ otthensdagen nest ephther *sancti Egidii abbatis et confessoris*-dag, ar etc. thusinne fämhundrete pa thet tiugandhe.

27. Gustaf I:s skyddsbref vid stadens öfverlämnande. Skeppet Svanen den 17 juni 1523.

Original på pergament (34 × 32 cm.) i Stockholms rådbusarkiv. — 34 rader. Plats för 10 sigill, men det 4:de synes aldrig varit påsatt, och

¹ Nuvarande Skeppsholmen.

af de 7:de och 8:de finnas blott remsor kvar; de öfriga tillhöra: Gustaf Vasa (sigill, dateradt 1523, fyrdelad sköld med tre kronor i öfre högre och nedre vänstra fälten och lejon öfver tre snedbjelkar (strömmar) i öfre vänstra och nedre högra¹; hjärtvapen med vase; skadadt), Ture Jönsson (tre rosor), Larens Siggesson (sparre), Berendt van Melen (skölden klufven, vänstra fältet med tvärbjälke, högra fältet med springande djur), Knut Ericsson (gren med två blad), Ivar Fleming (8 kulor på 3 tvärbjälkar), Erik Fleming (8 kulor mellan 3 tvärbjälkar). Tryckt i *Gustaf I:s registratur* I, sid. 93 ff. och *Sveriges traktater* IV, sid. 63 ff.

Vi Göstaff, medth Gudz nadth utvaldt Sverigis ok Götes konungh etc., göre vetherleget, ath vi af synnerlig gönst ok nadhe, pa thet ath Gudz förtörnelse blitkas skal, och blodz utgiutelse, som nu longlega, tes ver, varit hafver, afsetias ok stillas motthe, teslikes ok för te erliga herres, her Berend Bomhoger och her Herman Polonius, radmen i Lypca, och then menige mandz ömiuka bön skul, som nu uti vor stad Stocholm bestallade ära, hafve vi i te helge trefolloghetz namn i närvare förscrifne erlige herrers Lypsce sendningeboth och oss elskeliga vart radth ok mendz, her Ture Jönson, vor hofmestare, Larens Siggesson marsk, her Berendt wan Melen, Knuth Erecson, Axel Anderson, Knuth Anderson, Ivar Flemings och Ereke Flemings, pa menige riksesens radz vengna, unt ok til latit ok meth tetta vort ypne bref unne ok til lathe, ath borgmestare, radth ok menighethen i förscrifne vor stad Stocholm ma ok skule niuta teras hus, jord, goss, rörleget ok orörleget, thet them alena til hörer, besynnerliga the som vilia epter thenne dagh byggia ok bo i förscrifne stad Stocholm, lida ont ok got meth oss ok Sverigis tro inbyggjare. Teslikes lofvom vi ok telsegiom them allom och hvariom en fri felig sächerheit til teras lif meth hustrur ok barn, at them eller teras inthet hinder här utöfver ske skal af oss eller vor undersathar i nagher motte. Men te, som ecke vele bo uti förscrifne vor stad Stocholm, utan gefva segh af landet til Tysland eller anderstadz, te ma ok skule vara fri, felig, sächer til teras lif, hustrur ok barn ok frit af riket komma meth sa monga penninga te kunna seg dith förfordra ok ey annars. Thet anden teras goss, ägadelar, hus, jord, e hvat tet helst är eller nempnas kan, skal blifva til städes i Stocholm til vort ok Sverigis rikes besta, nytta ok gangn.

Om *privilegia* ok friheter, som förscrifne borgmestare, rad oc menigheth i förscrifne vor stad Stocholm här til dags nutit ok

¹ Detta vapen afses i det följande städse, när Sveriges riksvapen omtalas.

brucat hafva, vile vi vare förtäncte här uti them sa stadfesta, som vi förnimmandis varde, te i moth oss ok Sverigis rike troligha som gode tro Svenske men bruka ok handla vele.

Epter thenne dagh viliom vi ok til gefva ok plath öfverse alle misgerninga, rof, brand, mord ok andra obekvemmeligheth, som af förscripne borgmestare, rad ok menigheth pa anlega ok verdzligha ocristelega brukat är moth oss ok allom varom undersathom, dogh sa, ath hvar gefver androm i gän thet han meth retta plictog ok skyllog är.

Ther meth skal Stokholms stad ok sloth oss upantvardas meth bössor, stora ok sma, alla handa veriar, kruth, lodh ok pil, obesmittat i alla motto; teslikes alle skip ok jacter, som then omilde konung Cristiern ok Sefverin Norby til hörer ok hafva, scole vara ok blifva til vort ok Sverigis rikes gode gangn ok bestandt. Sammeledes alt thet goss ok penninga, som hörde erkebiscop Göstaff til, hans fader Erek Trulle, biscop Jöns Bellanacke ok alle andre, som ut flydde äre utof riket meth then omilde ok ocristelege konungh; teras goss, selfver eller gul, som döde äre, teslikes ok teras goss ok penninga, som i Finland ära, skal ok blifva til städis och up antvardis til vort ok Sverigis rikes besta.

Scola ok the borgare, som uti vor stadth Stokholm nu äre stadde ok hafve hus ok hem i Upsala eller ander stas här i riket, niuta samma friheth ok sächerheth til lif ok goss som Stokholms rad ok menigheth i alle sina puncter utan arga list.

Varet saka, ath nager funnes, som öfver tesse article inne holla eller dölia vilia noghors mandz goss, som förscrifvit star, eller förstingat i noghen motte hemelega eller oppenbarlega af staden; hvilkin her öfver bryter, skal han ther före bätra ok gella ok ingin annan.

Ath alt tetta, som förscrifvit star, skal obrotlega hollas i alle sina punctar ok article, late vi hengia vor konungslegha maiestatz incigle meth te gode mendz, vort elskelige radz incigle ok singnetar, som förserifne sta, nedan för tetta bräf, som gifvit ok scrifvit är pa vort skip Svanen die *Botolphi abbatis anno domini MDXXIII*.

28. Gustaf I:s skydds- och privilegiebref. Västerås den 28 juni 1527.

Original på pergament (29 × 19 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. — 17 rader. Gustafs sigill med årtalet 1523 (se under N:o 27). Tryckt i *Gustaf I:s registratur* IV, sid. 260.

Vi Göttsstaff, medt Gudz nåde Sverigis och Götis etc. utvald konung, göre vitterligit, at vi af synnerlig gunst och nåde annammat och undfångit hafve och medt thetta vort opna bref annamme och undfå vore tro undersåter, borgmestere, rådih och menigheten i Stocholm medt theris hustrur, barn, hion, legofolk, gårdar, godz, rörligit och örörligit, hvad thet helst är eller nempnas kan, them medt rätte tilhörer, uti vor hegn, fredh, beskerm och försvar, besynnerliga at hegna, fredha och beskerma til rätte. Teslichis hafve vi och tillatet, samtycht och stadfest och medt thetta vort opna bref tillate, samtycke och stadfeste alla theris friheter och privilegier, som them af högborne förster, framledna konungar och richessens förstondare milleliga unta, tillatna och gifna äre, vidh fulla macht i alles theris puncters och articlers innehållilse at blifva, besynnerliga om olaga hampner och siglatz, the Stocholms stadh til skada äre, doch så at the skola halla sich redeliga medt upsteders borgare och andra, the köpslaga medt, förbiudandis alla, eho the helst äre eller vara kunna, andelige eller verldzlige, som for vore skul vele och skole göra och låte, forscrifne Stocholms borgare her emot på personer, godz, previlegier eller friheter, som förscrivit står, at hindra, hindra låta, mödha, qvälia, platza, oförrätta eller i någhen motta forfång göra, vidh vore ogönnst, vrede och strengelike hempd. Gifvit och scifvit i vor stadh Vesterårs på *sancti Petri* och *Pauli* affton, år epter Christi bördh MDXXVII. Under vort *secreto*.

29. Gustaf I:s privilegiebref. Stockholm den 30 juli 1529.

Original på pergament (55 × 54 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. — 64 rader. Gustafs sigill (på omskriften kalladt *secretum*; vanlig fyrdelad sköld; hjärtvapen med vase) i förgylld kapsel, med samma vapen ingrave-rad på locket inom löfkrans; på undersidan krona inom löfkrans. Tryckt i *Gustaf I:s registratur* VI, sid. 237 ff.

Vi Gødstaff, medh Gudz nådhe Sveriges och Götthes etc. konungk, göre vitterligit, ath vi titt och offta besinnat och ofvervägit hafva, huruledis i richet hafva i fortidhen monga umvendningar och syndningar varit, richena till skadha och forderff, thet mykit ther af kommit är, ath richesens herre icke hafver så yterligha förvetit sich medh Stockholms stadh och stadhen medh honom, som vel hade behöfft, af hvilko the, som umvendning och syndring begärat hafva, hafva godh rådth och tilfelle haft till ath tagha sich obestond före, thet elles vel hade blifvit till baka. Therefore, uppå thet ath sådana tilfelle, ther richesens forderff af komma kunde, motte förtaghas, och bådhe herren och stadhen teste tryggeligare mågha forlåta sich på hvar annan, hafve vi nu ther om handlat medh oss elskelige borgmestare och rådth och menigheten i samma vor stadh Stocholm, hvilkin medh theres bref och incigle lofvade, svoro och tilsagde oss, ath the skola vara oss och vora effterkommande Sveriges konungar hulde, troghne och bistonduge, e hvad och af hvem som helst, uthlendskom eller indhlendskom, oss eller them noghot på komma kan, och ath the icke skola trädha i frå oss i noghen nödh, medh mindre the vetha oss forvarat. Ther emot lofvade vi och tilsagde them, som vi och medh thetta vort öppna bref lofva och tilsäija, for oss och forscrifna vora effterkommande, ath vi skole vara them gunstige och veta theres betsta och uthi ingen vor och theres nödh skilia oss i frå them eller gå på noghen dactingan, medh mindre vi ther om hafva rådth medh them och vetha them forvarat så vel som oss. Och uppå thet the skola bådhe teste velvilioghare och mectugare vara till ath stå fasta medh oss och samma vora effterkommande, som nu sagdt är, hafve vi af synnerligh gunst och nåde och på then forplictelse, som the oss gjorde, stadhfest them theres privilegier och friheter, som them af vora forfädhra, richesens herrar och konungar, i fortidhen undte och gifne ära, förbättrandis them medh noghra nyia, the vi them serdelis undt och gifvit hafve, hvilka till hopa bådhe gamla och nyia här effterfölia.

1. Först unne vi them och gunstelige tillåthe, ath stadhen Stocholm hafve och äghe til everdeligh tidh, såsom tilförende gammalt och for(n)t varit hafver, våghena och clädhehuset (om the thet uptagha vilia), theres rento och all annor stadzens ingeld och rento, som stadhen af ålder rentat hafver och än renta kan.

2. Theslikes Åsöna medh allom gambloom tillaghom, som af ålder under stadhen leghat hafva.

3. *Item* bådha södhra qvernena, så vel then under *sancte* Clara closter leghat hafver som then andra, som här til dags under stadhen varit hafver, medh södhra strömen och alt thet i södhra strömen emellan stadhen och Åsöna til fiskeri eller annat byggias kan.

4. *Item* til stadzens mulabet och alla andra nytto nya qvern och Siclön medh åker och äng, skogh och mark och allom fiskevatnom, qvernom och allom tilåghom, som ther af åldher tillegat hafver, in til Dufvonäs och Konungs haffn.

5. *Item* Tunningöna, som the af ålder haftt hafva, medh allo frihet.

6. *Item* ath stadzens fiskiare mågha fri och ohindrade fiskia i allom cronenes och richisens almennigs vatn cring om Stocholm i saltom siö och ferskom.

7. *Item* ath ingen bygning bygges på dammanar eller brona, norra eller södhra, så ath thet kommer stadhenom til skada eller men.

8. *Item* ath ingen utan borghare mågha bygge hestastall i stadenom och ey utan till på malmenar innan stadzens råmerke och frihet. utan medh stadzens och ägandens godhvilia.

9. *Item* ath borgamestare och rådh rådha um helgandz huset, Helgandz holman och thet folk, ther ingifves och inneligger.

10. *Item* ath borgemestere och rådh skola hafva fri röst medh konunge om then, som til kyrke herra annammas skal i stadhen.

11. *Item* um danearff gonge, som laghboken uthvisar, doch så ath hvad som konungenom til danearff tilfaller af hus och jordh innan stadhen och stadzens råmerke, thet skola dandemän skatta effter skälighet och laghom effter thera edh, och sedan thet är til danearff kommit och skattat är, skal thet thå stonda stadhenom til lösn och engom androm innan sex vikor ther nest effter. Löses thet ey ther forinnan, gifve thå eller sälie konungen hvem han vil, doch ey androm, utan them som borgare blifver och all retthet gör medh stadenom. Och om nogher kommer medh skäligh bevisning inan natt och år på retta arfvingers vegna, vari thå thet så laghfast, som retter arfvinger sielfver kommin vore.

12. *Item* hvar så hende, ath fogten eller then stadzens regimente besynnerliga befalet är antingen icke tilsteds är i byn eller elles forhindrat är, ath han icke til rådhistugen komma kan eller sent kommer, mågha thå rådhit likvel sittia for retta, på thet ath retten icke ligger nidhre, och hvad thå dömes, blifve fast standandis.

13. *Item* ho som slår en man i hæl medh vilia eller foract eller berådhit modh i Stocholm eller stadzens frihet, ath han ingen frid niute i kyrkior eller closter, ey heller then som forrädilse gör.

14. *Item* ath intit forbudh ske i Stocholm på noghen del utskepandis, utan thet och så sker annerstedis i richit, och ath besitne borgare scola hafva noghen ytermere fordel medh utförandis än främmande köpsvänar, utan forbodhit är almennelighit cring om alt richit.

15. *Item* ath rådzens budh varder hallet stadugdt och fast, thet the skälige påbiuda, och serdelis thet borgemesterne sielfve biuda.

16. *Item* ther noghot for retta kommer, som icke finnes uttrycht i laghen, ägha thå borgemestere och rådth ther om döma effter theris betsta samvet, och blifve thå then dom så fast som noghen annan.

17. *Item* mågha the effter lagboken besettia skattabönder så vel som andra, enkannerliga for geld.

18. *Item* at ingen vare borgare i flere köpsteder i sender utan i enom, vidh XL mark sak, och hafve godzit forfarit, som han i tolke motto köper eller säl, konungenom och stadenom til tveskiptis.

19. *Item* mågha borgmestere och rådth them qvinnom och mannom, som i upenbara rycte komma for hor och andre tolka misgerningar, föreleggia väriemål, endoch the icke varda intagne medh sex mannom.

20. *Item* skola icke horkoner eller andre, the som i slemt lifverne ligge, dragha skarlakan, gråskin eller annor kösteligen skin och ey gull eller silff i theres clädher, vidh plicht, som borgemesterne och rådhit pålegge.

21. *Item* hvar så hender, at någher bolfaster borgare i Stocholm kan saker varda til noghen penninge sak, och hans godz kan then sak tilreckia, tå skal han ingen borgan före sich settia, ty hans godz och grund är hans fasta borghan; är thet saka, at hans godz och grund icke tilreckia kan, tå må han och skal borghan niuta och ey gripas eller fångas eller och i hecte settias. Kan och så illa henda, ath nogher effter laghen forverkar lif och godz, thå bör then i konungs och stadz jern settias och forvaras, utan honom then nådhe sker, ath han til borgan kommer.

22. *Item* ther noghet godz effter laghen forbrutit varder, skal thet ey af konungs fogta eller noghrom androm ryckias eller kippas, förra än thet for sittande retten i rådzstugunne laghvunnet är, och thå sedan thet laghvunnet är, taghe konungen och staden hvar sin del, som laghen ther om innehalla.

23. *Item* at kemmenärene¹ bära allan sakören up effter laghen, och ingen sak uptages til forlikning, utan then fogten samfelt medh rådet låta til forlikning; doch hvar så hende, at kemmenärerne i theres rättgång² noghen saker förekomma, hvilka medh mindre buller forlikas hemliga än uppenbarliga, skal thå besöras, ath then saköre troliga frambäres; hvar annat finnes, vari thå thet hallet som annat tiufveri.

24. *Item* ath bådha malmarna blifva under stadzens regemente och lydno, undantagno at Norremalm blifver ju under slotit medh tomtöre och the dagsverke, som ther af gå kunna, såsom gammalt och for(n)t är.

25. *Item* at *sancte* Clara gerde legges til stadzens mulabet.

26. *Item* ath strömerne, bådhe norra och södra, blifva i stadzens hender til at up och niderlåtha skip och båtar, doch så ath ther så medh fars, ath them, som uppe vidh Mälar bo, eller them sielfvom, som skepen eller båtarna tilhöra, icke sker forkortt i någhen motto.

27. *Item* ath fogtars, presters och herras köpslaghen skal aflegges och straffas, ther thet beslås kan.

28. *Item* at ingen af Nordlanden segle uthländis; är någher bref utgongen af oss ther emot, skola the af oss på nytt randsakas och så forvandlas, ath the hvarken then ene parten eller then andre fornär eller til förfong blifva.

29. *Item* at staden må och skal behalla stadzens skatt³ til stadzens bygning, såsom han af ålder haftt hafver, doch så ath borgmestere och råd h göra ther årlige rekinscap före i theres närvare, som konungen ther tilskickar.

30. *Item* at Solna kyrkia medh all kyrke herrans rento ligge her epter til Stocholms kyrke.

31. *Item* at besitne borgare skola vara tolfrie, doch så ath the icke forsvara fremande godz, eller miste samma frihet.

¹ *Kämmererna* uppburo böter samt afgifter för användande af vågen och klädehuset.

² Så enligt Rreg., men "nattgong" enligt originalet.

³ Senare ändradt till *skätt* (kommunalskatten, uppburen af skättherrar).

32. *Item* at borgmestere och rådih måga skicka effter gammal sedh fractherrar, som tilse skola, at fracten först biudes borgare, om the skip hafva, förra än noghet fremmande skip fractas.

33. *Item* at ingen tyske settiä sich nedh for borgare i staden, medh mindre han hafver bref af rådhit i then stadhen, ther han hafver haft vederlag¹, ath han är thet qvitt och intit skyllogh.

34. *Item* at stadhen må och skal upbära påla peningar til brones och bomens uphelle.

35. *Item* ath then gilstughen i Stocholm, som mene köpman haller effter gamla sedhvänien, skal vara så fridkallat, ath ho annan ther slår pust eller kindhest, skal bötha XL mark, och all oqvemmes ordh, som ther ske, skola vara i tveböthe. Oförrettar och nogher noghen af rådit ther eller annerstedz, e hvar thet helst henda kan, medh ord eller gerningar, skall han bötha ofver lagha böter XL mark.

36. *Item* ath icke skal emot laghen köpslages i olagha haffnor.

Thess til visso, ath vi förskrifna privilegier med alla the punctar och articlar, som ther innehåldne äre, före oss och vora effterkommande Sverigis konungar stadhfest och på nytt undt och gifvit hafve, låthe vi vitterliga hengia vort incigle nedhan for thetta bref. Gifvit på vort slott Stocholm. daghen nest effter *sancti* Olaffs dagh årom effter Gudz byrdh MDXXIX.

30. Gustaf I:s resolution på stadens besvär rörande olaga hamnar i Norrland m. m. Stockholm den 29 september 1531.

Original på pergament (47 × 24 cm.) i Stockholms rådhusarkiv. — 23 rader. Af 13 sigill äro det andra och det nionde bortfallna; de öfriga tillhöra: Gustaf I (mindre sigill utan årtal, i hufvudsak lika det under N:o 27), Holger Karlsson (spets nedifrån), Ivar Fleming (8 kulor och 2 tvärbjälkar), Johan Turesson (tre rosor), Måns Johansson (delad sköld), Knut Andersson (? sigillvaxet borta), Peder Hård (väglinier eller ström-

¹ *Vederlag* = andel i affär eller bolag. *Vederlagssven* = köpsven, som insatt penningar i hufvudmannens affär och därigenom blifvit hans bolagsman.

mar), Bengt eller Birger Nilsson (vapnet utplånadt, bokstäfverna B. N.), Knut Ersson (gren med två blad), Axel Andersson (delad sköld med tre liljor) och Jon Olsson (gyllenhorn). — Tryckt i *Stiernmans Commerce-förordningar* I, sid. 19 ff., *Gustaf I:s registratur* VII, sid. 410 ff. samt *Svenska riksdagsakter* I, sid. 183 ff.

Vi Gustaff, mett Gudz nåde Sverigis och Götis etc. konung, göre vitterligit, att årom epter Gudz byrd MDXXXI på *sancti Michaelis* dag, vi stadde våre her på vårt slott Stocholm, komme ther för oss borgemestere och råd her i Stocholm, våra tro undersåter, och jemvel af andra städer i rikit och gáfve oss klagelige före the ras brister, the hade i köpenskapen etc. Therföre förskickade vi tesse epterscrifne våra tro men och rådh, som äre her Larens Siggesson, vår och rikesens marsk, her Holger Karlsson, her Ifvar Flemming, her Johan Turesson, her Måns Johansson, her Knut Andersson, her Peder Hård, her Karl Ericksson, her Benckt Nilsson, her Byrge Nilsson, riddara, Knut Ericksson, Axel Andersson, Jon Olsson, vepnare, att the förscrifne brister ransaka och ofvervåga skulle och sedan forvandla och bota them, som the besinna kunne, att förvandling och bot behöfde, hvilkit the och så gjorde, som her epter scrifvit står:

Först att Herrensand, Hudensvald och andra olaga hampnar i Nordlanden afleggis, och ske ingen seglacie thil Norrabotn utan till tesse fyre hampner, som äre Torne, Ula, Kim och Yia¹. Ulsby oc Raumo borgare skole segla hit till Stocholm, till Åbo oc thil the förscrifne IIII hampner i Norraboten och icke utlendis. Vackafinnar seglä inthet till Tysland eller utrikis.

Item the, som leggia her up genom strömen, drifvä inthet landzköp mett köpmanne varur vid plickt, som lagen utvisa. Ingen fogte tagi penninga utaf landzköpmen och tilstädiä them sedan köpslaga, vid theris hals tilgörendis.

Gefla borgara seglä inthet utlendis epter thenne dag mere än mett sex skip, förendis jern, kuppar, giord och ogiord, hestar till sex marck stycket, hudar, skin och annat sådant, men ätande eller feta varur skole the föra hit till Stocholm eller andra städer i rikit. Och ingen fare ut att köpslaga, mett mindre han hafver bref utaf borgemestere och råd i staden, ther han bor, för än han utfar.

Item the 5-öris borgare leggis utaf allestädis. Tesligis och in-hysis men och mångare, som icke förmeckta besitia hus och heman, utan göra stort ököp i alle städur.

¹ Torne, Uleå, Kemi och Ijo, hamnar i Österbotten.

Item the, som pläge legge thil the hampnar i Brådviken oc annerstadz i Östergöland, skole epter thenne dag leggie till Suderköping eller Nordköping; vele the blifva utöfver vinteren, så blifve skutan liggiandis vid stadene.

Item um thet små jern etc. rättäs, straffas och botas epter vår öpne bref, som ther um utgångne äre till jern berghen och annerstadz her i Upland.

Hvilkit alt vi och så mett thetta vårt bref belefva och samtyckia i alle punctar oc articler, som förscrifvit står, vid mackte holles, så att, hvar någer finnes heremot att göre, hafve förverkat then köpslagan, han hafver mett att fara, och ther till XL mark. Tess thill ytermere visso och högre förvaring late vi hengia vårt secret mett några af förscrifna godamendz indcigler och signeten nedan för thette bref. Gifvit i forscrifna vår stad Stocholm *anno et die ut supra*.

31. **Gustaf I:s förläning af tranköpet i Stockholm till borgmästare och råd. Nyköping den 6 mars 1543.**

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv, i bunden foliovolym med ryggtitel *Diverse konungabref 1528—1776*, utgörande onummeradt tilläggsband till samlingen *Kongl. bref till magistraten i original* (i 10 vol.). — Ett pappersark med texten öfverst på sid. 1 och Gustafs sigill (vax med öfverlagdt papper; sigillet lika det under N:o 30) på den eljes tomma sid. 2. Tryckt i *Gustaf I:s registratur* XV, sid. 131.

Vi Gustaff, medt Gudtz nåde Sverigis, Götis och Vendis etc. konung, göre vitterligit, ath såsom vi nu för ett år seden gunsteligen undt och effterlatid hafve, at oss elskelig tro undersäter, borgemestere och rådt i vår stad Stocholm motte och schulle beholle seg emellom thet tränköp, som ther faller i staden, thom till godhe och uppehelle, så hafve vi och än nu gunsteligen, i thenne tilkommende sommer och oss till en behagelig tid, undt och effterlatid thom same tränköp, anseendis, att the hafve doch ingen annen synnerlig lön eller fordel af stadhen för thet omack både i ene måtte

och andre, som the hele året hafve både i rådstufven och elliest för stadzens beste och förbättring schuldt, doch medt så skäl och förord, ath the, som borgemesterne äre och mere umaket och umorsorgen hafve, måge och beholle någhen yttermere fordel i same trånköp än the andre i rådhet, hvilckit vi tilkenne gifve vår fogte och befalningisman på Stocholm, att han må vette sig ther effter rette, icke görendis förbemelte borgemestere och rådt her emot noget hinder eller förfong. Datum af vårt slott Nyköping 6 martii anno etc. 1543.

Under vårt secret.

32. Gustaf I:s bref om stadens inkomster och byggnader.
Gripsholm den 7 maj 1557.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv i samlingen *Diverse konungabref* (se under N:o 31). — Tre pappersark med text på sid. 1—10 och Gustafs sigill (se under N:o 31) omedelbart under texten. Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar* I, sid. 149 ff.

Vi Gustaff, medt Gudtz nåde Sverigis, Göthis och Vendis etc. konungh, gøre vetterligt, att effther vi förmercht hafve ganske stort fel och bråk udi Stocholms stadh både medh stadzens bygninger och elliest udi många måtte medh mykin orenlighet och annen oskickelighet ther opå färde vare, hvar egenom förskrifne stadh alrede mykit är försvaget och innen kort tidh udi grundh förderfvet blifve måtte, ther sådane fel medh gode råd och hielp snarligen icke afskaffede och förekompe blifve, hvilcket oss altidh ganske mykit hafver gått tilsinnes, och förthenskuldh medh alsomstörste flit öfverväget, huru förskrifne stadh udi någen måtte åther igen kunne komme till rätt skik, både medh bygninger, köpshandel och elliest effther nödtorfften reformeret och förbätredt. Och hafve nu oss ther um beslutet och för samme Stocholms stadz bäste schuldh rådeligit och ganske nyttigt ansedt, att then menige man, fatige och rike, högre och lägre ständer, ehvem the helst vare kunne, som i

förskrifne stadh byggie och bo eller ther hus eller någon näringh och fordel hafve, måtte nu hielpe till att förbättre stadzens ränte, effther hvars och ens macht och lägenhet, i så måtte som her effther følger.

Till thet förste, skall årligen utgifves af alle stenhush i Stocholms stadh, ehvem the helst tilhöre (: inge hus undentagendes utan allenest the fattiges i spettalen:), sammelunde af alle trähus både i stadhen och opå malmerne af hvart hundrede march värde enn halff march ortugh.

Till thet andre, skall udi thette år utgifves af alle hus, både kellere, tompter och andre våningar, som opå ränte utlegde blifve, hvar fämpte penningh.

Till thet tridyde, skall och särdeles utgifves af alle bryggerehus, anthen the udi stadhen eller opå malmen belegne äre, sammelunde af alle badstufver, femptedelen af all ränten ther afgå kan.

Till thet fierde, skall och acsis utgifves af allehande drycker, som sälyes för penningar, och ther till skole någre förordnes, som ther opå troligen achte skole:

Af enn tunne öl	2 öre
Af enn tunne miödh	1 march
Af ett fat mumme	2 march
Af ett fat pryssingh	2 march
Af ett om vin	2 ¹ / ₂ march
Af enn pipe bastart ¹	6 march.

Till thet fämpte, skall utgifves af hvart om trån två marcer ortugher.

Till thet siette, skall af alle skep och skuter, som legges in um bomen, gifves till bropenningar af hvarye tije lester rum, af the inlänske en march ortugher, af the främmende halffannen march ortugher.

Till thet siuende, skole alle the, som udi Stokholm bruke borgere handel och näringh, ehvem the helst vare kunne, göre ut alle borgere rättigheter, och drage stadzens tunge medh vårdh, skått, dagsvercker och gestningh, like som andre borgere, medh mindre vi någre serdeles her effther frihet för sådane tunge medh våre åpne bref gunsteligen efftherlatendis varde. Och skole alle bref, som vi tilförenne opå sådane friheter utgifvit hafve, her medh vare krafftlöse och igenkalles.

¹ *Pryssing* = öl från Preusen; *bastart* = vin från vestra Frankrike.